

Post Pandemi Eğitim Sürecinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Şengül PALA¹ , Merve GANGAL²

Öz: COVID-19 pandemisi tüm dünyada günlük yaşamı etkilediği gibi eğitimi-öğretim faaliyetlerini de oldukça fazla etkilemiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de salgının olumsuz etkilerini azaltmak adına okulların kapatılması ve uzaktan eğitim yapılmasını da içeren önlemler alınmıştır. Okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmaları oldukça önemli bir faktördür ve eğitimin devamlılığı ve kalıcılığını etkilemektedir. Pandemi gibi ani gelişen bir durumda eğitimin diğer bileşenleri gibi aile katılımı süreci de olumsuz etkilenmiştir. Pandemi sonrası süreçte de bu olumsuz etkiler devam etmektedir. Bu sebeple, post pandemi süreçte aile katılım uygulamalarının ortaya konulması ve ihtiyaç durumlarına çözüm üretilmesi benzeri salgın veya eğitim kesintileri durumlarına önlem alabilmek için önemlidir. Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemi eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Çalışma Türkiye genelinde farklı illerde görev yapan 13 Okul öncesi öğretmeni ile yürütülmüştür. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına ilişkin deneyimleri ve görüşlerinin incelenmesi için oluşturulan 17 soruluk açık uçlu anket ile veriler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda okul öncesi öğretmenleri post pandemi süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım çalışmalarının pandemi öncesi döneme göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler okulda yapılan etkinlikleri çeşitli iletişim kanalları ile ailelere bildirdiklerini ya da çocuklara evde aileleri ile yapabilecekleri etkinlik ve ödevler verdiklerini belirtmiş ancak bunun etkili bir aile katılımı açısından yeterli olmadığı belirlenmiştir. Pandemi ile mücadelede etkili birtakım yollar ve aşının bulunmasına rağmen öğretmenlerin ve ailelerin pandemi koşullarına uyulmasına yönelik beklenti içinde oldukları belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Aile eğitimi, aile katılımı, okul öncesi eğitim, post pandemi dönem

Investigation of Preschool Teachers' Views on Family Involvement in the Post-Pandemic Education Process

Abstract: COVID-19 has affected daily life worldwide, as well as educational activities. In Turkey, as in the rest of the world, measures have been taken, including closing schools and conducting distance education, to reduce the negative effects of the novel coronavirus. Family participation studies in pre-school education are significant factors and may affect the continuity and permanence of education. Hence, we

Geliş tarihi/Received: 13.05.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 30.09.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

¹ Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, sengul.akinci@gmail.com, 0000-0001-6383-6911

² Dr., Trabzon Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, mervegangal@gmail.com, 0000-0002-5462-7410

Atf için/To cite: Pala, Ş., & Gangal, M. (2022). Post pandemi eğitim sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(3)*, 910-935. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1116363>

should reveal the practices of family participation in the process we are in and find solutions to the needs. Phenomenology, one of the qualitative research methods, was used in this study, which aims to examine the family involvement studies that preschool teachers have applied in the post-pandemic education process. This study was conducted with 13 preschool teachers working in different provinces throughout Turkey. Data were collected using an open-ended questionnaire. As a result of this study, it was seen that the family participation studies conducted in the post-pandemic period changed. The teachers stated that they informed the families about the activities at school or gave homework that they could do together at home. However, it was determined that this was not sufficient for effective family involvement.

Keywords: Preschool education, family involvement, family education, post-pandemic period

Giriş

COVID-19 pandemisi ortaya çıktığı ilk günden itibaren bireylerin yaşamında sosyal, ekonomik ve eğitsel açıdan farklılıklar meydana getirmiştir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de salgının olumsuz etkilerini azaltmak adına bir dizi önlem alınmıştır. Bu önlemlerin başında ise okulların kapatılması yer almıştır. 17 Mart 2020’de okullar iki hafta süreyle kapatılmıştır. Daha sonra ise pandeminin seyri göz önünde bulundurularak Türkiye’de eğitim farklı biçimlerde sürdürülmüştür (Özer, 2020). 23 Mart 2020 tarihinden itibaren okul öncesinden liseye kadar tüm eğitim düzeyleri için uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. Bu süreçte çocuk ve öğretmenler okul öncesi eğitimin devamı için EBA TV (Eğitim Bilişim Ağı Televizyonu), EBA (Eğitim Bilişim Ağı) platformlarında yer alan eğitim içeriklerinden ya da ‘Zoom’ vb. Platformlardan faydalanmışlardır (TEDMEM, 2021). İlerleyen süreçte aşının bulunması ve virüs ile baş etmede etkin olan yöntemlerin daha belirgin olması ile birlikte pek çok ülkede ve Türkiye’de de alınan tedbirlerle birlikte 2021-2022 eğitim öğretim yılı itibariyle yüz yüze eğitime geçilmiştir (TEDMEM,2021).

Eğitim sisteminde meydana gelen bu değişimler okul öncesi eğitimde oldukça önemli yere sahip olan aile katılımını (Tezel Şahin & Özbey, 2009) da etkilemiştir. Aile katılımı en geniş anlamda ebeveynlerin gözlemci olarak okulda bulunması, materyal hazırlamada görev alması, sosyal etkinliklerde öğretmene yardım etmesi, sınıfta kabiliyetine uygun etkinliklerle yer alması, çocuklarla birlikte oyun oynama ve çeşitli etkinlikler yapması gibi bir dizi etkinliği kapsamaktadır (Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER), 2013; Szumski & Karwowski, 2017). Bununla birlikte, ailelerin çocuklarının eğitimine dair evde gerçekleştirdikleri etkinlikler, ödevlere yardım etme, ev ortamını çocukların öğrenmelerine uygun hale getirme, çocukları öğrenmeye karşı motive etme gibi yöntemler de aile katılım etkinlikleri içinde değerlendirilmektedir (Göktürk & Dinçkal, 2018).Başka bir ifade ile aile katılımı ebeveynlerin çocuğun yaşamında ve eğitim hayatında aktif olduğu, sıkça okula gelip gittiği, öğretmen ve çocuklarla iç içe oldukları bir süreci kapsamaktadır.

Aile katılımının çocuklara, ailelere, öğretmenlere ve topluma sağladığı pek çok fayda bulunmaktadır (Catron & Allen 2003; Erkan 2010; OBADER, 2013; Turner vd., 2007; Vural, 2012). Çocuklar açısından okula uyum, akademik öğrenme ve ilerleyen yıllardaki okul başarısını olumlu yönde etkilenmesi gibi akademik faydalar öne çıkmaktadır. Ayrıca çocukların motivasyon, dikkat, oyun iletişimi ve özdenetim gibi sosyal becerilerinin desteklenmesi açısından aile katılımının önemli yeri vardır (Bulotsky-Shearer vd., 2012; Ergüden vd., 2020; McWayne vd.,

2004). Okul, aile ve toplumun çocuğun gelişimi ve eğitiminde iş birliği içinde hareket etmesi ve ailelerin eğitim ve sosyal destek ihtiyaçlarının karşılanması aile katılımının sosyal açıdan sağladığı faydalardandır (Görür, 2020). Bu faydaların elde edilebilmesi ise nitelikli bir aile katılımı ile mümkündür fakat çocuk, aile, öğretmen ve okuldan kaynaklı pek çok sebep (aile katılımı konusunda bilgisizlik, ekonomik ve zamansal yetersizlik ve iletişim eksiklikleri vb.), nitelikli bir aile katılımını engelleyebilmektedir (Bağçeli Kahraman, 2012; Günay Bilaloğlu & Aktaş Arnas, 2019; Orçan Kaçan vd., 2019; Williams & Sanchez, 2011). Çocukların ve ailelerin yaşamlarında meydana gelen değişimler veya daha önce var olan rutinlerin değişmesi de okul aile ilişkileri ve aile katılımını etkilemektedir (Gündoğdu, 2021; Uçar, 2021). İçinde bulunduğumuz post pandemik süreçte buna benzer bir durum meydana gelmiştir. Pandeminin insanlarda yarattığı hastalanma kaygısı, soysal mesafenin bireyler için bir öncelik haline gelmesi ve okullarda zorunlu bir durum olmadıkça çocuk ve öğretmen hariç kimsenin okulun içine girmemesine yönelik gerçekleştirilen uygulamalar, okul öncesi eğitimde aile katılımını etkilemiştir (Foti, 2020; Gündoğdu, 2021). Ayrıca, teknolojik iletişim kanallarının (mail, online görüşmeler ya da WhatsApp gibi) hiç olmadığı kadar eğitim sistemimizin içinde kendine yer bulması da aile katılımının bir boyutu olan ebeveyn-öğretmen iletişim biçiminde farklılıklar meydana getirmiştir (Alan, 2021; Çakın & Külekçi Akyavuz, 2020; Foti, 2020; Gündoğdu, 2021; Novianti & Garzia, 2020). Tüm bunlar ise bugüne kadarki süreçte yapılmış olan aile katılımı uygulamalarını farklılaştırmıştır. Carrión-Martínez vd. (2021) de, COVID-19 sürecinde okul ve aile ilişkilerine yönelik yaptıkları 25 makaleden oluşan derleme çalışmasının sonucunda, pandemi öncesi döneme göre aile katılımında ciddi değişimler meydana geldiği sonucunu elde etmişlerdir.

Eğitim ortamı, materyalleri ve uygulamalarında meydana gelen değişiklikler nedeniyle, post pandemik süreçte aile katılımı çalışmalarının incelenmesinin aile katılımının yeterli ve nitelikli bir şekilde gerçekleşmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmadan elde edilecek bulguların bundan sonraki süreçte gerçekleştirilecek olan aile katılım çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca pandemi sonrası bu döneme ilişkin çocuk, öğretmen ve ebeveynlerin ihtiyaçlarının belirlenmesi gelecekte meydana gelebilecek benzer salgın ya da beklenmedik durumlarda aile katılımına yönelik ihtiyaçlar ve yapılabilecek uygulamalara ilişkin yol haritasının çıkarılması açısından önemlidir. Pek çok bilim insanı gelecekte benzer salgınların olabileceğini belirtmektedir (Arslan & Karagül, 2020). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda pandemi sonrası geçiş sürecinin, artıları ve eksileriyle, karşılaşılabilecek benzer durumlarda nasıl davranılabileceğini değerlendirebileceğimiz önemli bir süreç olduğu düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, Türkiye’de okul öncesi dönemde aile katılımına yönelik oldukça fazla çalışma (Akkabak Yıldız, 2018; Çamlıbel Çakmak, 2010; Erdoğan & Demirkasımoğlu, 2010; Köyceğiz vd., 2016; Tezel Şahin vd., 2017) olduğu görülmekle birlikte, COVID-19 sürecinde aile katılımına yönelik sınırlı sayıda (Gündoğdu, 2021; Kanak vd., 2021) çalışmaya ulaşılmıştır. Bununla birlikte içinde bulunduğumuz post pandemik eğitim sürecinde aile katılımına ilişkin bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu konudaki çalışmaların azlığı post pandemik süreçte öğretmen, çocuk ve ebeveynlerin aile katılım faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin ihtiyaçlarının belirlenememesine ya da bu etkinliklerin nitelikli bir şekilde yürütülememesine neden olabilir. Bu sebeple, insan yaşamında daha önce benzeri görülmemiş bir süreç olan post pandemik süreçte aile katılımının incelenmesi araştırmaya değer bir konudur.

Ailelerin çocuklarının eğitimine katılımı okul öncesi dönemde eğitimin etkili ve başarılı olmasında önemli görülmektedir (Hornby & Lafaele, 2011). Bu sürecin uygulayıcısı olan okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım etkinliklerinin belirlenmesi ve buna ilişkin görüşlerinin incelenmesi oldukça önemlidir. Morrison (2006)'a göre aile katılımı, okul öncesi eğitim programından elde edilecek başarı üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Aile katılım çalışmalarının azalması ya da yapılmaması, çocuklar, aileler ve öğretmenin eğitim sürecinden elde edeceği faydayı azaltabilir. Çocuk, öğretmen ve ailelerin aile katılımından elde edecekleri sosyal, duysal ve akademik faydaların önemli olduğu düşünülmektedir. Nitekim Hornby ve Lafaele, (2011) ebeveynlerin çocukların eğitim sürecine katılmalarının onların etkili ve başarılı bir okul öncesi eğitim almaları açısından oldukça önemli bir faktör olduğuna değinmektedir. Bu sebeple, içinde bulunduğumuz süreçte aile katılımının uygulamalarının ortaya konulması ve ihtiyaç durumlarına çözüm üretilmesi önemlidir. Beklenmedik ve tüm paydaşların hazırlıksız yakalandığı bir pandemi süreci sonrasında sınıflardaki uygulamaların sorumlusu olan öğretmenlerin aile katılımı sürecine ilişkin görüşlerinin, uygulama fikirlerinin ve önerilerinin bu adaptasyon sürecini doğru yönetmek ve benzer durumlarda yapılabileceklerle ilişkin farkındalık oluşturabilmek adına önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ile öğretmenlerin bu süreçteki deneyimlerinin meslektaşlarına, eğitim yöneticilerine ve politika yapıcılara aile katılım uygulamalarının yürütülmesine ilişkin katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin, ailelerin, okulların pandemi sonrası uygulamalara ilişkin ihtiyaçlarının, beklentilerinin ve neler yaşadıklarının ortaya konmasının var olan ve olması muhtemel sorunlara ilişkin çözüm üretilmesini destekleyebileceği, iyi örneklerin paylaşımları ile artırılacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarına ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Buradan hareketle aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım çalışmaları nasıl yürütülmektedir (Sınıf içi, online, hibrit uygulama veya uygulama olmaması)?
2. Post pandemik süreçte ailelerin aile katılım etkinliklerine katılma durumları nasıldır?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım çalışmaları nelerdir?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım etkinliklerinde destek bekledikleri konular nelerdir?
5. Ailelerin post pandemik süreçte gerçekleştirilen aile katılım etkinliklerinde öğretmen ve okul idaresinden destek bekledikleri konular nelerdir?
6. Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik süreçte aileler ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
7. Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik eğitim sürecinde aileler ile iletişim kurma yolları nelerdir?
8. Okul öncesi öğretmenlerinin aileler ile iletişimlerinde pandemi öncesi ve pandemi sonrası süreçte nasıl farklılıklar vardır?

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden, insanların bir fenomen hakkında sahip olduğu deneyim, algı ve anlamı ifade etmeyi amaçlayan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji görüşmeye dayalı çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır ve verilerin analizinde deneyimler betimlenip açıklanmakta ve temalar ortaya çıkarılmaktadır (Merriam, 2018). Bu çalışmada ayrıca öğretmenlerin verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılara yer verilmiştir (Creswell, 2013). Bu araştırma tasarımı ile, okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım çalışmalarına ilişkin deneyimleri, algıları ve anlamlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Türkiye genelinde farklı illerde görev yapan 13 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Okul öncesi eğitim sınıflarında aktif olarak çalışmaya devam eden tamamı kadın öğretmenlerin oluşturduğu çalışma grubundaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu 10-15 yıl tecrübeye sahip, lisans mezunu öğretmenlerdir. Marmara, İç Anadolu, Doğu Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve Ege Bölgelerinden öğretmenlerin yer aldığı çalışma grubundaki öğretmenler yoğunlukla küçük ilçe merkezlerinde yer alan ilkokula bağlı anasınıflarında çalışmaktadırlar. Çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yoluna başvurulmuştur. Bu yöntemde coğrafi yakınlık ve gönüllü katılım gibi belirli pratik kriterleri karşılayan kişiler çalışmaya dâhil edilmektedir (Fraenkel & Wallen, 2003). Mevcut çalışmada araştırmacıların kolay ulaşabileceği öğretmenler çalışmaya dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmanın verileri okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı ve aile eğitimi çalışmalarına ilişkin deneyimleri ve görüşlerinin incelenmesi için oluşturulan 17 soruluk açık uçlu anket ile elde edilmiştir. Çalışma öncesinde araştırmacılar tarafından açık uçlu anket soruları oluşturulmuş ve 2 okul öncesi eğitim alan uzmanından görüş alınmıştır. Uzmanlardan bazı soruların birbirine çok benzediği ve soruların birbirini tekrar ettiğine dair dönütler alınmıştır. Uzmanlardan alınan dönütlerin ardından birbiri ile benzer nitelikte olan sorular çıkarılmış, düzenlemeler yapılmış ve sorulara son hali verilerek açık uçlu anket online form olarak tasarlanmıştır. Bu formda yer alan sorulardan birkaçı şu şekildedir;

1. *Salgın sonrası içinde bulunduğumuz bu süreçte aileler ile nasıl iletişim kuruyorsunuz?*
2. *Aile ile iletişim sürecinizde salgın öncesine göre ne tür farklılıklar var?*
3. *Bu süreçte ailelerden ve okul idaresinden nasıl beklentileriniz oluyor, açıklayabilir misiniz?*
4. *Aile katılımında salgın öncesine göre ne tür farklılıklar var?*

Veri toplama süreci

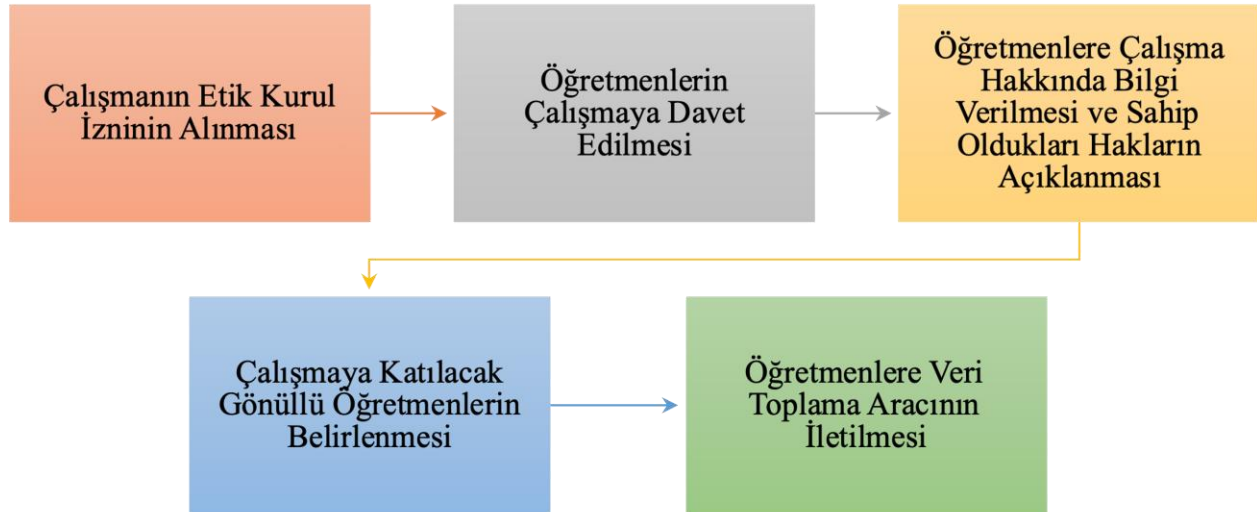
Çalışma amacının ve veri toplama sürecinin anlaşılabilirliği için pandemi sırasında ve sonrasında eğitim uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiğinin ve verilerin hangi zaman aralığında toplandığının belirtilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Post pandemik süreç olarak adlandırdığımız bu süreçte salgın ile mücadelede aşı ve tedavi yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu süreçte pek çok kişinin aşılandığı ve kalabalık

ortamlarda bulunmama, yakın fiziksel temasta bulunmama gibi önlemlerin uygulanmaya devam edildiği bilinmektedir. Pandemi koşullarının etkisinin hissedildiği alanlardan biri olan eğitim sisteminde pandemi başlangıcından bugüne farklı yollar izlenmiştir. İlk olarak okulların çeşitli sürelerle tamamen kapatılması, daha sonra EBA, Zoom vb. online platformlar üzerinden uzaktan eğitim gerçekleştirilmesi eğitimin sosyal yapısını ve okul-aile-çocuk arası etkileşimi önemli ölçüde etkilemiştir. 2021-2022 eğitim öğretim yılı itibariyle çeşitli önlemler ve kurallar ile içinde bulunduğumuz süreç olan yüz yüze eğitime geçilmiştir. Bu çalışmaya ilişkin veriler, COVID-19 pandemisi başladıktan yaklaşık 2 yıl sonra 2021-2022 güz döneminde toplanmıştır. Bu süreçte COVID-19 vakaları azalarak da olsa halen devam etmekteydi. Veri toplama sürecine ilişkin takip edilen adımlar Şekil 1’de belirtilmiştir.

Şekil 1

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci, etik kurul izni alınmasının ardından başlamıştır. İlk olarak öğretmenler çalışmaya davet edilmiştir. Bu davetler araştırmacıların tanıdığı öğretmenler ile telefon görüşmesi ya da WhatsApp ile mesajlaşma gibi teknolojik araçlar aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya davette böyle bir yolun tercih edilmesinde verilerin toplandığı süreçte pek çok okulun gerek okul idaresinin aldığı kararlar gerekse velilerin istekleri nedeni ile dışarıdan ziyaretçi almamaları etkili olmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğretmenler ile çalışmanın amacı ve süreci hakkında kısa telefon görüşmeleri gerçekleştirilmiştir ve ardından bu öğretmenlere ‘Google Forms’ aracılığı ile bir link gönderilmiştir. Öğretmenlere bu çalışmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu, kimliklerini belli edebilecek herhangi bir bilginin asla kullanılmayacağı ve istedikleri zaman herhangi bir gerekçe belirtmeksizin çalışmayı bırakabileceklerini yazılı ve sözlü olarak belirtilmiş ve gönüllü olan 13 öğretmenin çalışmaya katılımları sağlanmıştır. Bu öğretmenlere web tabanlı

uygulama (Google forms) ile oluşturulan veri toplam aracı iletilerek veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri, elde edilen verinin anlamını belirleme amacıyla içerik analizi ile analiz edilmiştir (Patton, 2002). Verinin kodlanması, kategorize edilmesi, sınıflanması ve tanımlanması içerik analizi sürecinde yer almaktadır. Bu doğrultuda öğretmenlerin veri toplama aracına verdikleri yanıtlar Google Forms üzerinden Word dosyasına aktarılmıştır ve araştırmacılar tarafından kodlanması yapılarak analiz edilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen veriler birbirleri ile ilişkileri, benzerlikleri ve ortak noktaları göz önünde bulundurularak kodlanmış, kategori ve temalar oluşturulmuştur (Creswell, 2009). Veri analiz süreci oldukça yoğun olan verinin daha net anlaşılabilmesi ve gözden kaçan noktalar olmaması amacıyla NVivo 12 nitel veri analiz aracı ile kodlama yapılarak yürütülmüştür (Creswell, 2009). Kodlama süreci Saldana (2009)'ya göre iki aşamalı olarak yapılabilmektedir. İlk aşamada verinin tamamının kodlanması ile temel kodların çıkarılması, ikinci aşamada ise kategori ve temaların oluşturulması beklenmektedir. Bu çalışmada birinci aşama kodlama olarak ön kodlama, ikinci aşama kodlama olarak odaklı kodlama tercih edilerek analiz süreci yürütülmüştür (Saldana, 2009).

Geçerlik, Güvenirlik ve Etik Düzenlemeler

Bu çalışmada veri geçerlik-güvenirliğini sağlamak için farklı önlemler alınmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlikten ziyade araştırmanın doğruluk durumunu ifade eden inandırıcılık kavramı kullanılmaktadır (Erlandson vd., 1993; Merriam, 2018). Mevcut çalışmada araştırmanın inandırıcılığının sağlanması adına alınan önlemler şu şekildedir. İlk olarak uzman incelemesi (Lincoln ve Guba, 1985) yapılmıştır. Buna göre, nitel araştırma alanında uzman bir araştırmacı ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde araştırmanın süreci, toplanan veriler ve ulaşılan sonuçlar uzmana sözlü olarak sunulmuştur. Bu yolla araştırmada takip edilen yaklaşım ve düşünme biçiminin geçerliğinin bir uzman vasıtası ile teyit edilmesi hedeflenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2016) nitel bir araştırmanın sonuçlarının transfer edilebilirliğinin, çalışmanın dayandığı verilerin yeterli biçimde betimlenmesine bağlı olduğuna değinmektedir. Buradan hareketle mevcut çalışmada bulgulara ilişkin ayrıntılı betimleme yoluna (Erlandson vd., 1993) başvurulmuş, öğretmenlerin ifadelerine sıkça yer verilmiştir.

Kodlama güvenilirliği açısından araştırma verilerinin farklı kişiler tarafından kodlanarak araştırmacının bireyselliğinin ortadan kaldırılması önerilmektedir. Bu nedenle iki araştırmacı eş zamanlı kodlama yapmıştır. Araştırmacıların ilk tur kodlamasından sonra kodlayıcılar arası karşılaştırma yapılmış, ortaya çıkan uyuşmazlıklar üzerinde anlaşma sağlanmış ve ikinci tur kodlama yapılarak tamamlanmıştır. Miles ve Huberman (1994), kodlama güvenilirliği ve çalışmanın iç tutarlılığı için kodlayıcılar arasında en az %80 tutarlılık olması gerektiğini belirtmişlerdir. Her iki araştırmacı da verileri NVivo 12 nitel veri analiz aracı ile ayrı ayrı kodlamış ve kodlamadan sonra program üzerinden kodlayıcı güvenilirliği kontrol edilmiştir. İki araştırmacı verileri birlikte analiz etmiş ve gereken kodlar üzerinde değişiklik ve düzenleme yapmıştır. Kodlamalara ilişkin fikir birliğine varılması ve kodlayıcılar arası tutarlılığın %94.3 olması nedeniyle kodlama süreci tutarlı kabul edilerek çalışmaya devam edildi.

Çalışma öncesinde araştırma için etik izin alınmış ve çalışmaya katılım gönüllülük esasına göre sağlanmıştır. Katılımcılara kod isimler verilerek bulgular sunulmuştur ve istedikleri zaman çalışmadan ayrılma imkânı sunulmuştur.

Bulgular

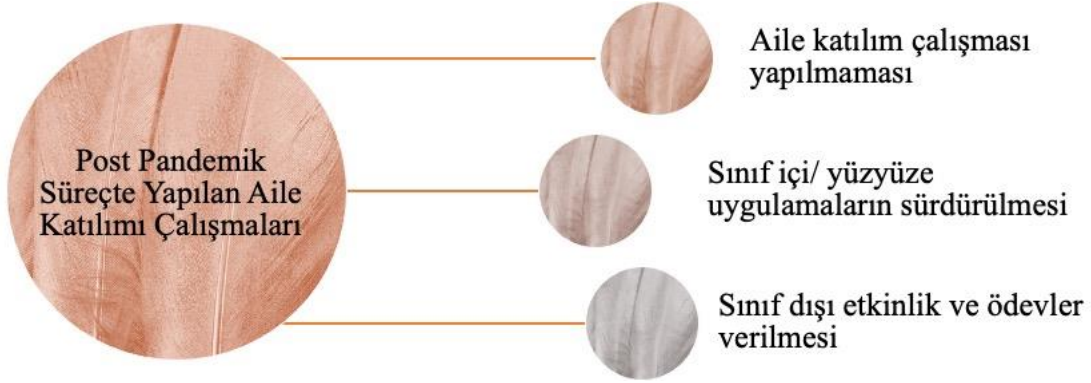
Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik süreçte gerçekleştikleri aile katılım çalışmalarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmanın bulguları, araştırma sorularının sırasına göre sunulmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarına ilişkin görüşlerinin ortaya konması amacıyla bulgulara ilişkin şekil ve açıklamalara yer verilmiştir. Ardından bulgulara ilişkin olarak öğretmenlerin verdikleri cevaplar sunulmuştur.

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Post Pandemik Süreçte Gerçekleştirdikleri Aile Katılım Çalışmaları Nasıl Yürütülmektedir?”

Öğretmenlerin birçoğu post pandemik süreçte yaptıkları aile katılım çalışmalarının sınıf dışı etkinlikler ve ödevler şeklinde yürütüldüğünü veya aile katılım çalışması yapmadıklarını vurgulamıştır. Yalnızca bir öğretmen sınıf içi uygulamalarını sürdürdüğünü belirtmiştir. Öğretmenlerin bu konuya ilişkin görüşlerine Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2

Post Pandemik Süreçte Yapılan Aile Katılımı Çalışmaları

Şekil 2’ ye göre öğretmenlerin bir kısmı bu süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım çalışmalarının “sınıf dışı etkinlik ve ödev verme,” şeklinde olduğunu belirtmiştir. Buna ilişkin olarak Derya ve Zeynep öğretmenin ifadeleri şu şekildedir:

“Bu süreçte velilerin sınıfa gelmesini *kabul etmiyorum. Okulda yapılan etkinlikleri velilere bildirerek evde de çocuklarıyla kavramları tekrar etmelerini istiyorum. Ayrıca ebeveyn katılımını gerektiren ödevler vererek ailenin çocuğu ile iletişimini artırmaya çalışıyorum*” (Derya Öğretmen).

“Salgından sonraki bu süreçte aile katılımını ev ortamında uygulattık okula veli alınması yasak olduğu için” (Zeynep Öğretmen).

Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu öğretmenlerin çoğunun aile katılım çalışması yapmamayı tercih etmesidir. Öğretmenlerden bazıları post pandemik süreçte aile katılımına, sağlık endişeleri nedeniyle yer vermediklerini belirtmişlerdir. Aile katılımı uygulama süreçleri ile ilgili öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir;

“Aile katılımı yapmıyorum” (Seda Öğretmen).

“Sağlığımızı korumak için şu an aile katılımı yapmamak en mantıklısı” (Ayşe öğretmen).

“Şu an aile katılım etkinliği yapmıyorum. Ancak mutlaka gerekli görüyorum. Salgın biter bitmez aile katılım etkinliklerine başlayacağız” (Gül Öğretmen).

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden yalnızca bir tanesi (Burcu Öğretmen) post pandemik dönemde uyguladığı aile katılımında sınıf iç/ yüz yüze uygulamalara devam ettiğini şu sözlerle belirtmiştir:

“Aile katılımı salgın öncesinde olduğu gibi devam etmeli. Farklı uygulamalara gerek yok. Velilerim ile dönem başında karar verip sınıfta katılım günlerini belirledik, çoğu katıldı”.

“Post pandemik süreçte ailelerin aile katılım etkinliklerine katılım durumları nasıldır?”

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu post-pandemik süreçte sınıf içi aile katılım etkinlikleri yapmamayı tercih ettiklerini vurgulamış, fakat ailelerin planlanan etkinliklere katılım gösterdiğini eklemişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu, ailelerin çözüm odaklı ve esnek davrandığı ve pandemi sonrası süreç ilerledikçe katılımın iyiye doğru gittiğini belirttiği fark edilmiştir. Öğretmenlerin ailelerin katılımına ilişkin görüşleri şu şekildedir;

“Aile katılımı düzenlediğim zaman geliyorlar. Katılım ile ilgili sorun olmadı bu süreçte” (Burcu Öğretmen)

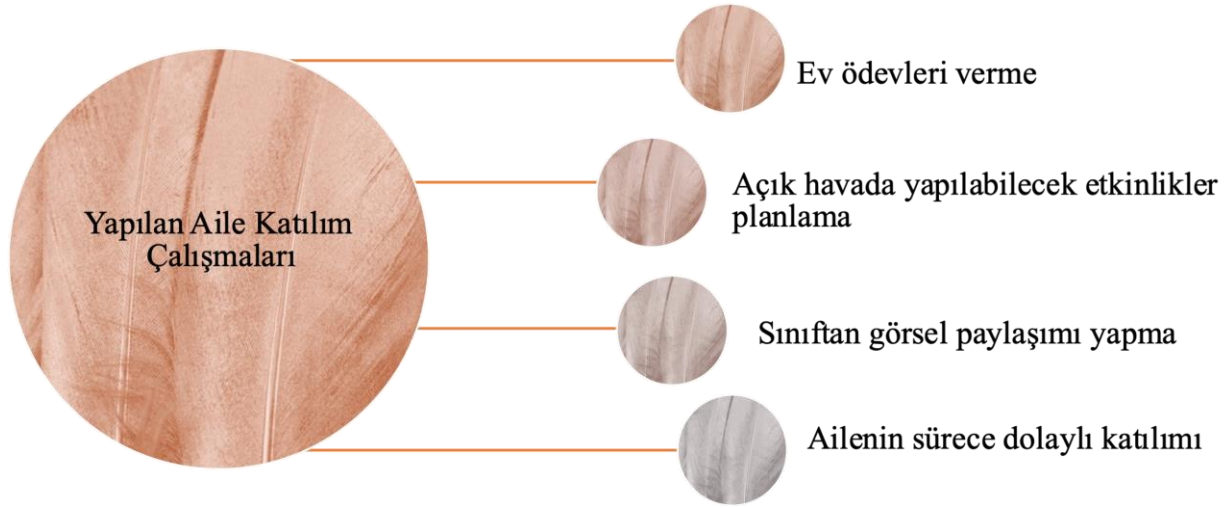
“Gayet katılım sağlıyorlar. Çok aktif velilerim var iletişime açıklar çözüm odaklılar” (Seda Öğretmen)

“Ailelerde gerekli görüşmeleri sağlıyoruz fakat sınıfa almıyoruz. Eve gönderilen ödevlerin resimlerini atıyorlar ya da videosunu. Veliler öğrencilere yardım ediyor. Bu şekilde dışarıdan katılımı planladığım her etkinliğe katılım sağladı aileler.” (Gül Öğretmen)

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Post Pandemi Sürecinde Gerçekleştirdikleri Aile Katılım Çalışmaları Nelerdir?”

Şekil 3

Post Pandemi Sürecinde Gerçekleştirilen Aile Katılım Çalışmaları

Öğretmenlerin post pandemik süreçte yaptıkları etkinliklere ilişkin yanıtları incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunlukla ev ödevi şeklinde aile katılım çalışmaları planladığı veya ailenin sınıfta yapılacak bir etkinliğe dışarıdan hazırlık yaparak destek vermesini istediği görülmüştür. Şekil 3 incelendiğinde, öğretmenlerin post pandemik süreçte aile katılım çalışması olarak ev ödevi verme, açık hava etkinlikleri planlama, ailenin dolaylı katılımını sağlayacak etkinlikler yapma ve sınıftan görsel paylaşma yoluna başvurdukları görülmektedir.

“Evde çocuk ve ebeveynlerin iletişim içinde olmalarını birlikte vakit geçirmelerini sağlayan etkinlikler planlayarak ailelere bildiriyorum.” (Derya Öğretmen)

“Bazı etkinlikleri eve veriyorum çocuklarla birlikte yapmaları için.” (Burcu Öğretmen)

“Haftanın çocuğu etkinliğinde haftanın bir günü aileyi okula davet etmeden onun yerine hazırlanmış bir materyali çocuk tarafından sunulması çalışmaları yapıyoruz.” (Gamze Öğretmen)

“Bu süreçte ailelere görevler veriyoruz. Özel günlerde aile ile yapacakları görevlerle video resim göndermelerini istiyorum. Sınıfa çağrılmaları henüz geçmedik.” (Kübra Öğretmen)

“Çocukların evde aileleriyle hazırladığı hayvan sunumları ve deneyleri okulda arkadaşlarına sunmalarını sağlıyorum. Aile fiziken katılmıyor ama evden destek vermiş oluyor.” (Nurcan Öğretmen)

Aile katılım çalışmalarına ilişkin yalnızca Ayşenur Öğretmen şu ifadeler ile farklı bir uygulama planladığını belirtmiştir;

“Açık havada yapabilecek etkinlikler planlıyorum. Sınıf içi aile katılım etkinliklerini bahçede yapmayı planlıyorum. Böylece tedirgin olmadan velileri davet edebilirim.”

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Post Pandemi Sürecinde Gerçekleştirdikleri Aile Katılım Etkinliklerinde Destek Bekledikleri Konular Nelerdir?”

Şekil 4

Post Pandemi Sürecinde Öğretmenlerin Beklentileri

Şekil 4 incelendiğinde öğretmenlerin post pandemik süreçte ailelerden ve okul idaresinden destek bekledikleri noktaların başında salgın koşullarına ve kurallarına uygun davranılması gelmektedir. Öğretmenlerin çoğunun ailelerin çocuklarının eğitimi ve okulla ilgili uygulamalarla ilgili sorumluluk almasını ve esnek davranabilmesini beklediği ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte çok az sayıda öğretmen herhangi bir beklenti içinde olmadığını ve destek istemediğini belirtmiştir. Zeynep Öğretmen ailelerden beklentisini şu şekilde ifade etmektedir;

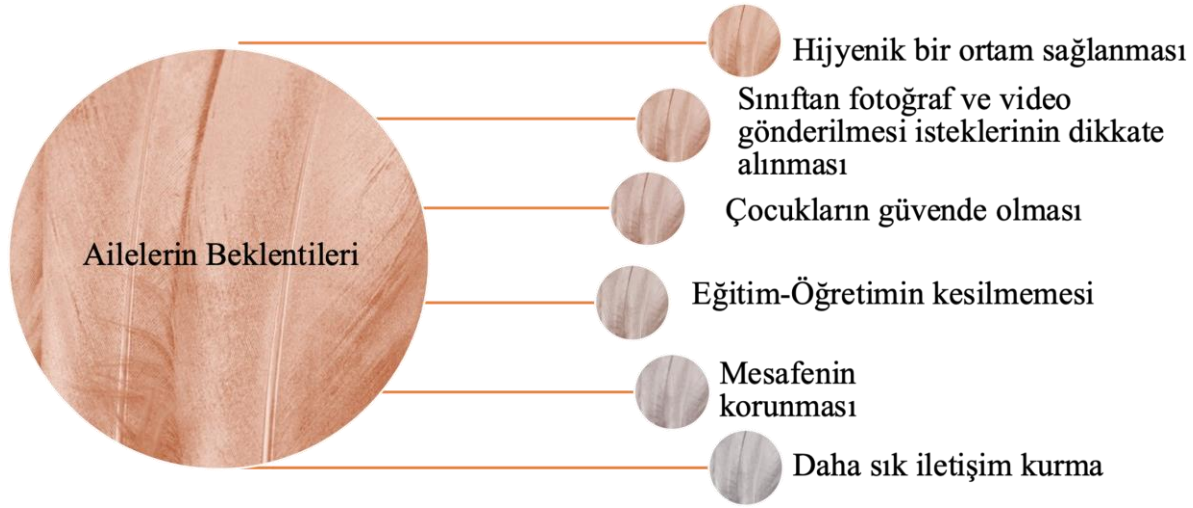
“Ailelerin öğretmenin yönlendirmesini dikkate almaları öğrenci açısından faydalı olacaktır, veli desteği bu işte şart. Ben aileler ile etkinlik yapamıyorsam onun bir şekilde evden bize destek vermesi gerekli.” (Zeynep Öğretmen)

Burcu Öğretmen ise ailelerin esnek ve anlayışlı olması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir; *“Daha anlayışlı dikkatli olmaları gerek. Sınıfa girmemeleri lazım. Çocuklarıyla ilgilenen, bir problem olduğunda birlikte çözümleyebileceğim veliler olması çok güzel ama bunu salgın koşullarına uygun yapmamız önemli” (Burcu Öğretmen)*

“Ailelerin Post Pandemi Süreçte Gerçekleştirilen Aile Katılım Etkinliklerinde Öğretmen ve Okul İdaresinden Destek Bekledikleri Konular Nelerdir?”

Şekil 5

Post Pandemi Süreçte Ailelerin Beklentileri

Post pandemik süreçte ailelerin okuldan ve öğretmenden beklentileri aile katılım çalışmalarının ve eğitim sürecinin yürütülmesini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu doğrultuda ailelerin beklentileri incelendiğinde şekil 5'te gösterildiği üzere hijyenik ve güvenli bir okul ortamı sağlanması ve çocukları ile ilgili fotoğraf video paylaşımı beklentileri öncelikli olmuştur. Ailelerin eğitim- öğretimin kesilmemesi ve öğretmen ile daha sık iletişim kurma beklentileri de öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Öğretmenlerin ailelerin beklentilerine ilişkin görüşleri şu şekildedir;

“Aileler daha sık telefonla iletişim kurmak, sınıftan daha sık paylaşım yapılmasını istiyorlar.” (Ayşenur Öğretmen)

“Okulda daha hijyenik olunması ve maske kullanımı konusunda hassas olunması bekleniyor.” (Nurcan Öğretmen)

“Ailelerin beklentisi, çocuklar maske takacaklar, mesafe korunacak, eğitim birebir verilecek, etkinlikler salgın yokmuş gibi yapıp salgın varmış gibi dikkatli olunacak.” (Burcu Öğretmen)

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin post pandemik süreçte aileler ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?”

Bu araştırma problemine ilişkin olarak öğretmenler ailelerin bu süreçte genel anlamda ılımlı ve esnek olduklarını ve aileden kaynaklı bir sorun yaşanmadığını belirtmişlerdir.

“Uzaktan eğitimde çok sorun yaşadık. İletişimde ve katılımımda isteksizlik vardı. Yüz yüze eğitimle kalmadı diyebilirim” (Seda Öğretmen)

“Velilerim çok anlayışlı ve iletişime açık şanslıyım” (Serap Öğretmen)

Öte yandan, bir öğretmen maske takma konusuna çocuklarına rol model olmadıklarına değinmiş ve bu durumun da çocukların sınıfta maske takmalarını zorlaştırdığını belirtmiştir.

“Veli maske takmayıp çocuğun maske takmasını istiyor çocuk istemiyor.” (Burcu Öğretmen)

Başka bir öğretmen, annelerin bu süreçte okula girmeleri yasak olmasına rağmen zorla okula girip çocuklarına ve arkadaşlarına bakmak istediklerini, bu konuda ısrarcı davrandıklarını belirtmiştir. Bu durumun süreci zorlaştırdığına değinmiştir. Buna ilişkin olarak Ayşenur Öğretmenin ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

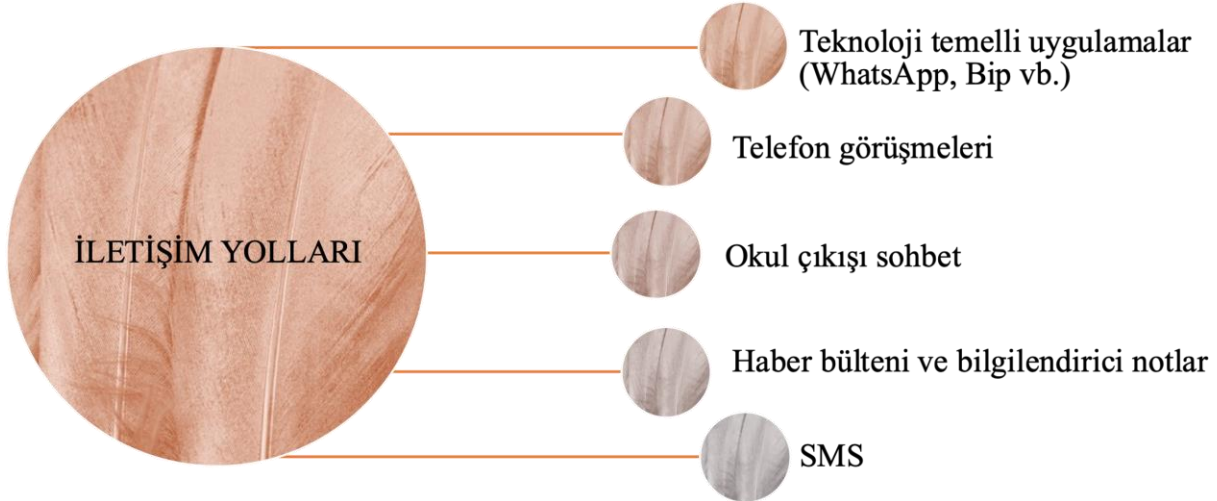
“Bu süreçte ailelerle ilgili bir sorunumuz var var. Hepsi çocuklarını arkadaş ortamında merak ediyor ve gizlice bir kenardan izlemek istiyor. Ancak bunun mümkün olmayacağını söylediğimiz de bazen kırılıyorlar.” (Ayşenur Öğretmen)

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Post Pandemi Eğitim Sürecinde Aileler ile İletişim Kurma Yolları Nelerdir?”

Öğretmenlerin bu süreçte aileler ile iletişim kurma yollarına ilişkin bulgulara Şekil 6’da yer verilmiştir.

Şekil 6

Post Pandemi Sürecinde Öğretmenlerin Aileler ile İletişim Yolları

Şekil 6 incelendiğinde, öğretmenlerin bu süreçte aileler ile iletişim kurarken başvurdukları kaynakların teknoloji temelli uygulamalar (WhatsApp ve Bip), telefon görüşmeleri, okul çıkışı gerçekleştirilen sohbetler, haber bülteni, bilgilendirici notlar ve sms olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun WhatsApp uygulamasını iletişimde öncelikli olarak kullandığı, telefon görüşmelerinin de en sık kullanılan ikinci yöntem olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler aileler ile iletişimde sosyal teması azaltmak ve post- pandemi süreçteki sosyal mesafe kurallarına uymak amacıyla kullandıkları iletişim kanallarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Bu süreçte aile katılım çalışmalarını uzaktan yürütmeye çalıştık. Teknoloji sayesinde görüntülü konuşma, videolar, ses kayıtları şeklinde iletişiminizi sürdürdük” (Kübra Öğretmen)

“Sınıf whatsapp grubumuz var oradan haberleşiyoruz.” (Gül Öğretmen)

Öğretmenlerin bir kısmı da aileler ile okul çıkışı yüz yüze kısa sohbetler ile iletişimi sürdürdüğünü şu ifadeler ile anlatmıştır;

“Bazen yüz yüze okul giriş ve çıkış saatlerinde sohbet ediyoruz velilerle” (Ayşenur öğretmen)

“Okul öncesinde yüz yüze iletişim olması elbette daha iyi oluyor. Okul çıkışı ayakta sohbet ederek iletişimde kalabiliyoruz” (Ayşe Öğretmen)

Görüşme ve mesajlaşma uygulamalarına ek olarak yalnızca bir öğretmen farklı bir yol izlediğini belirtmiş, bu süreçte ailelere bilgilendirici not ve bültenler gönderdiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenin ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

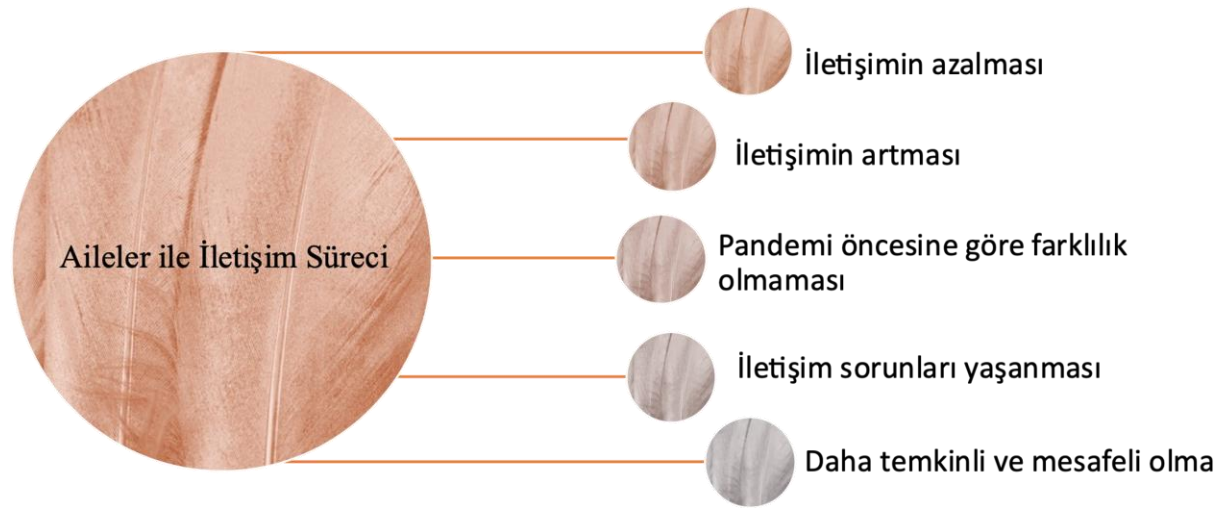
“Eve bilgilendirme yazıları, aylık bültenler göndererek veli ile iletişimi koparmamaya çalışıyoruz.” (Derya Öğretmen)

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aileler ile İletişimlerinde Pandemi Öncesi ve Pandemi Sonrası Süreçte Nasıl Farklılıklar Vardır?”

Öğretmenlerin çoğu post pandemik süreçte aileler ile iletişimlerinde pandemi öncesi döneme göre büyük farklar olmadığını, yüz-yüze görüşmeler azalsa bile farklı kaynaklar ile iletişim sürecinin devam ettiğini belirtmişlerdir. Ancak farklı cevaplar veren öğretmenlerin de olduğu belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin bulgulara Şekil 7’de yer verilmiştir.

Şekil 7

Post Pandemik Süreçte Öğretmen Aile İletişiminde Görülen Farklılıklar

Şekil 7 incelendiğinde, öğretmenlerin post pandemik süreçte ailelerle olan iletişimlerine yönelik cevaplarının çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Öğretmenler okulda yapılan görüşmeler ve veli ziyaretlerinin olmamasının iletişimi olumsuz yönde etkilediğine vurgu yaparak pandemi sürecinin negatif etkisinden bahsetmiştir. Öğretmenlerin post pandemik süreçteki iletişim sürecine ilişkin görüşleri şu şekildedir;

“Veliler okula gidemiyorlar, giriş ve çıkış saatlerinde kalabalık olmaması için çok az süre ile iletişim kurabiliyoruz yüz yüze. Ayrıca ev ziyaretleri yapamıyoruz. Dolayısı ile ailelerle iletişimimiz azaldı” (Ayşenur Öğretmen).

Çalışma kapsamında yalnızca bir öğretmen pandemi sonrası sürecin aileler ile iletişimde olumlu etkisi olduğuna vurgu yapmış ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

“İletişim kanallarını daha aktif kullanmaya başladık. Arada kopmalar olmasın diye çaba sarf ediyoruz. Ailelerde daha çok soruyor, yazıyor ne yapalım hocam diye. WhatsApp grubunda daha aktifler, bende uyum sağlıyorum, faydası oluyor.” (Nuray Öğretmen).

“Bu süreçte okula gelemiyorlar ama yine de iletişim kurabiliyoruz. Bu bir engel olmadı bu süreçte.” (Zeynep Öğretmen).

Pandemi sonrası süreçteki okul kuralları ve hastalık endişesi nedeniyle iletişimde sorunlar yaşadığını ve veliler ile arasında bir mesafe oluştuğunu belirten öğretmenler, bu sürecin olumsuz etkilerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Pandemi sonrası alınan önlemlerin ailelerle aramıza büyük bir engel koyduğunu düşünüyorum. Aile katılım etkinliklerini uygulamamız, veliyle iletişimsizliğimiz bazı zamanlarda çocukların okula gelmek istememelerine bile sebep olabiliyor. Anneye konuşamıyorum, çocuğu ile ilgili bilgi alamıyor istediği gibi mesela.” (Gamze Öğretmen).

“İletişim süreci çok sorunlu. En önemlisi veliler okula giremiyorlar, girdi ve çıkış saatlerinde kalabalık olmaması için çok az süre ile iletişim kurabiliyoruz yüz yüze. Ayrıca ev ziyaretleri yapamıyoruz. Bağımız çok azaldı.” (Ayşenur Öğretmen)

“Salgın öncesinde bir arada daha çok sosyal etkinlik yapıyorduk şimdi bağımız daha az.” (Nurcan Öğretmen)

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi öğretmenlerinin post pandemik süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım çalışmalarını incelemek için gerçekleştirilen bu çalışmada, tartışma araştırmaya ilişkin bulguların sırası göz önüne alınarak tartışılmıştır.

Öğretmenlerin bir kısmı post pandemik süreçte gerçekleştirdikleri aile katılım çalışmalarının pandemi öncesi döneme göre farklılaştığını belirtmişlerdir. Bu farklılar incelendiğinde, bazı öğretmenler pandemi öncesinde aile katılım çalışmalarına oldukça fazla yer verirken, post pandemik süreçte bu etkinlikleri yapmamayı tercih ettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin salgının etkisini ve okullardaki kalabalıklığı azaltmak amacı ile bunu tercih ettikleri düşünülmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise post pandemik süreçte aile katılım çalışmalarını farklı yollarla yapmaya devam ettiklerini, aile katılım çalışması olarak çocuklar ile evde gerçekleştirebilecek sınıf dışı etkinlikler ve ödevler verdiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun okullarda ailelerin okula giriş çıkışının sınırlandırılması ya da tamamen yasaklanmasına rağmen öğretmenlerin aileleri de çocuğun eğitim hayatına dâhil etmek, okul aile arasındaki bağı güçlendirmek istemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Çamlıbel Çakmak, 2010). Bu durumun okul ve ailenin işbirliği içinde olduğu, çocuğun gelişim ve öğrenmesine katkı sağlayan, ailenin çocuğunun eğitimi ile ilgili destek alabildiği nitelikli bir aile katılımı ve iletişimi (Hornby

& Blackwell, 2018) açısından eksikliklere neden olsa da mevcut koşullar altında aile katılımının devamlılığı açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Başka bir ifade ile öğretmenlerin çocuklara aileleri ile evde yapabilecekleri ödev ve etkinlik vermeleri ailelerin çocuklarının okulda yaptıkları işler hakkında bilgi sahibi olmalarına, çocuklarının eğitim hayatına dahil olmalarına ve okul aile arasında iş birliği sağlanmasına (Oktay, 2002) katkı sağlaması açısından önemlidir. Bunun ailelerin çocuklarının okul hayatına dâhil olamama ya da öğretmen ile ilişkilerinin azalmasına yönelik endişelerinin giderilmesinde önemli bir adım olduğu düşünülmektedir. Çalışma grubunda yer alan bir tane öğretmen ise yaptığı aile katılım çalışmalarında bu süreç ile pandemi öncesi süreç arasında bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Bu durum salgının başlangıcından itibaren uzun bir süre geçmesi, salgın ile etkili mücadele yöntemlerine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olunması sonucunda öğretmenlerin kendilerini daha rahat hissetmesinden ve yavaş yavaş pandemi öncesi döneme geçiş yapmalarından kaynaklanmış olabilir.

Aile katılım çalışmalarının önemli bir boyutu olan aile ile iletişim kurma süreci incelendiğinde, öğretmenlerin post pandemik süreçte aileler ile iletişimlerini genel anlamda WhatsApp, Bip vb. mobil uygulamalar ya da mesajlaşma yolu ile gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Bahsedilen bu uygulamaların iletişimi hızlı bir şekilde desteklemesi nedeniyle öğretmenler tarafından tercih edildiği düşünülmektedir. Bu durumun bahsedilen programların aynı anda çok fazla kişiye ulaşma, grup oluşturma (Yazıcı, 2015) çok uzak mesafelerde bile iletişim kurabilme (Kılıç, 2020), fotoğraf video ve ses kaydı paylaşmaya imkân vermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Pandemi döneminde öğretmenlerin kullandıkları iletişim kanallarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda da (Aral & Kadan, 2021; Bayburtlu, 2020; Çakın & Külekçi Akyavuz, 2020; Gündoğdu, 2021; Novianti & Garzia, 2020; Pınar & Dönel Akgül, 2020) benzer sonuçların elde edildiği görülmüştür.

Bunlara ek olarak çalışma grubunda yer alan Belma Öğretmen, haber bültenleri ya da bilgilendirici notlar aracılığı ile ailelerle iletişim kurduğunu belirtmiştir. Bahsedilen iletişim kanalları ele alındığında, okul öncesi öğretmenlerinin pandemi öncesinde kullandığı iletişim kanalları ile benzerlik gösterdiği görülmekle birlikte, öğretmenler bu süreçte WhatsApp ya da Bip ile görüntülü konuşma, ses kaydı, fotoğraf ve video paylaşımının daha önceki dönemlere göre arttığını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin pandeminin gelmesi ile birlikte hayatımızın her alanında daha fazla yer kaplayan teknolojik araçlardan (Arı Arat & Ogelman, 2021; Göker & Turan, 2020; Konca & Çakır, 2021; Öztürk, 2021) aile ile olan iletişimi kaybetmemek adına faydalanmak istemelerinden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca ailelerin okulda neler yapıldığını bilmeye yönelik istekleri, öğretmenlerin bu araçlar aracılığı ile paylaşımlarını arttırmış olabilir. Bazı öğretmenler pandemi öncesi dönemde sıkça başvurulan bir yol olan aileler ile okul çıkışında sohbet etme (Atakan, 2010) yoluna başvurduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun salgının başlangıcından itibaren oldukça fazla süre geçmiş olması ve salgın ile mücadelede aşı gibi etkili yolların bulunmasından dolayı öğretmenlerin pandemi öncesi sürece yavaş yavaş geçmelerine ilişkin bir işaret olabilir.

Öğretmenler bu süreçte ailelerle ile çeşitli kanallar aracılığı ile iletişim kurduklarını belirtse de öğretmenlerin çoğu bu iletişimin niteliği hakkında olumsuz durumlar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler aileler ile iletişimlerinin azaldığına, iletişim sorunları yaşadıklarına ve iletişimlerinde daha temkinli ve mesafeli olduklarına değinmişlerdir. Bu durumun salgının etkilerini azaltmak için okul ve öğretmenlerin aldıkları tedbirlerden kaynaklandığı

düşünülmektedir. Aral ve Kadan (2021) yaptıkları çalışmada pandemide yürütülen uzaktan eğitim sürecinde, aile olan iletişimlerinin azaldığı sonucunu elde etmişlerdir. Pandemi sürecinde yaşanan bu iletişim eksikliğinin etkilerinin post pandemik süreçte de devam ettiği düşünülebilir. Öte yandan, bu bulgunun aksine çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden bir tanesi post pandemik süreçte teknolojik araçların ve uygulamaların sıklıkla kullanılması nedeniyle aileler ile olan iletişimlerinin arttığına vurgu yapmıştır. Bu durumun bahsedilen programların aynı anda çok fazla kişiye ulaşma, grup oluşturma (Yazıcı, 2015) çok uzak mesafelerde bile iletişim kurabilme (Kılıç, 2020), fotoğraf video ve ses kaydı paylaşmaya imkân vermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Hornby (2011) de bunu desteler nitelikte yeni teknolojilerin aile katılımını arttırmada önemli bir role sahip olduğuna değinmektedir. Balcı ve Tezel Şahin (2018) de yaptıkları çalışmada WhatsApp kullanmanın öğretmen ve ebeveynler arasında iletişimi kolaylaştıran bir unsur olduğuna değinmektedirler.

Öğretmenler post pandemik süreçte, gerçekleştirdikleri aile katılım etkinliklerinin ev ödevi verme, sınıftan görsel paylaşımı, ailenin sürece dolaylı katılımı ve açık havada yapılabilecek etkinlikler planlama olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, pandemi koşulları nedeniyle eğitim aktivitelerine aktif katılım sağlayamayan ebeveynlerin çocuklarının eğitimine katılımını sağlamak amacıyla bu yolları kullandığı düşünülmektedir. Çamlıbel Çakmak (2010) bu görüşle paralel olarak çalışmasında ailelerin çocuklarının eğitimlerine katılımında farklı yolların olabileceğini, sınıf dışı faaliyetlerin de bunun bir parçası olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenler post pandemik süreçte, eğitimin önemli paydaşlarından olan aile bireylerinden çeşitli beklentileri olduğunu belirtmişlerdir. Bu beklentiler; ailelerin daha anlayışlı olması, ailelerin pandemi koşullarına dikkat etmesi ve idarenin velilerin okula giriş çıkışlarını yasaklamasıdır. Bu durum pandemi başlayalı epey zaman geçmesine rağmen bazı öğretmenlerin halen hastalanma korkusu yaşadıklarını düşündürmektedir. Birkaç öğretmen ise ailelerden bu konuda bir beklentilerinin olmadığını, zaten ailelerin ellerinden geleni yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu konuya dair farklı fikirlerinin olması öğretmenlerin okullarında pandemi koşullarına ne kadar dikkat edilip edilmediği ile ilişkili olabileceği gibi, farklı bireyler olarak hastalanmaya dair sahip oldukları kaygıları ile de ilgili olabilir.

Bu süreçte tıpkı öğretmenler gibi ailelerin de beklentileri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu beklentilerin çoğunun salgının etkisini azaltma ve hijyen koşullarının sağlanmasına yönelik olduğu belirlenmiştir. Bu durum pandemi başlayalı uzun bir süre geçmesine rağmen, ailelerin halen hastalanma korkusuna sahip olmalarından kaynaklanmış olabilir. Bununla birlikte ebeveynlerin öğretmenlerle daha sık iletişim kurma ve okulda yapılanlara ilişkin fotoğraf ve video gönderilmesine dair isteklerinin olduğu belirlenmiştir. Bu isteklerin post pandemik süreçte çocuklarının eğitim hayatına eskisi kadar katılım gösteremeyen ailelerin, çocuklarının eğitim hayatına daha çok dâhil olma isteklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ailelerin eğitime ara verilmemesi ve kesintilerin olmamasına yönelik beklentileri bir diğer önemli bulgudur. Bu durumun anne ve babaların çocuğun eğitim hayatının sekteye uğramasına ilişkin yaşadıkları kaygıdan (Çaykuş & Mutlu Çaykuş, 2020) ya da uzaktan eğitimin çocuklarının eğitiminde faydalı olmadığına dair sahip oldukları inanıştan (Özdoğan & Berkant, 2020) kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim Göl Güven vd. (2020) de yaptıkları çalışmada ailelerin çocuklarının eğitim sürecinde yeterli eğitim alıp alamadıklarına ilişkin kaygıları olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Ayrıca başlaması muhtemel bir uzaktan eğitim sürecinin aileler için zor olabileceği

düşüncesi de buna sebep olmuş olabilir. Yapılan çalışmalar (Çakın & Külekçi Akyavuz, 2020; Drane vd., 2020) ailelerin uzaktan eğitim sürecinde yoruldukları ve zorlandıklarını göstermiştir. Öğretmenler bu süreçte ailelerin kendileri ile daha sık iletişim kurma isteklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Ailelerin uzaktan eğitim sürecine geri dönmek istememelerinin farklı sebepleri olabileceği düşünülmektedir. Bunlar; ebeveynlerin uzaktan eğitim sürecinde çocuklarının sordukları sorulara yeterince cevap verememe endişeleri, çocukların eski yaşamlarındaki sosyal ve akademik rutinleri devam ettirememelerine dair kaygıları ve salgın sürecine ilişkin sahip oldukları korku, kaygı ve psikososyal problemlerin artacağına ilişkin tedirginlikleridir (Akoğlu & Karaaslan, 2020; Alon vd., 2020; Aral & Kadan, 2021; Aral vd., 2021; Bradbury-Jones & Isham, 2020; Ghosh vd., 2020; Hughes, 2020; Karataş, 2020; Lee, 2020; Tuzcuoğlu vd., 2021; Tümkan & Tümkan, 2020).

Sonuç olarak bu çalışma ile post pandemik süreçte aile katılım çalışmalarının oldukça sınırlı olduğu ve ebeveynlerin aktif katılımlarının sağlandığı çalışmaların neredeyse hiç yapılmadığı ortaya konmuştur. Eğitimin farklı boyutlarında olduğu gibi aile katılımı boyutunda da acil durumlara, salgın vb. koşullara hazırlıklı olunmadığı ve paydaşların beklenmedik durumlarda bu süreci nasıl yürütüleceğine dair fikirleri olmadığı ortaya çıkmıştır. Okul öncesinde eğitimin devamlılığının önemli bir parçası olan ailelerin, eğitim sürecine aktif katılamaması ve destek verememesinin çocukların gelişimi ve eğitimine sağlanabilecek faydayı engelleyebileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Bu çalışmada post COVID-19 eğitim sürecinde okul öncesi kurumlarında gerçekleştirilen aile katılım çalışmaları öğretmenlerin görüşleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Ebeveynlerin ve okul idarecilerinin de aile katılımının önemli paydaşları olduğu düşünüldüğünde, benzer çalışmaların onların görüşlerinin de alınarak yapılması önerilmektedir. Post COVID-19 eğitim sürecinde ailelerin çocuklarının okul hayatındaki yerinin, çocukların bakış açısıyla görülebilmesi adına çocukların görüşlerinin de alındığı çalışmaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

COVID-19 pandemisinin etkileri oldukça azalmasına rağmen bazı öğretmen ve velilerin halen kaygılı hissettikleri, bu kaygının da aile katılımını olumsuz yönde etkilediği gerçeğinden hareketle, öğretmen ve velilere bilgilendirici seminerler verilmesi ve benzeri salgın gibi ani durumlarla baş etme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Ebeveynler aile katılım sürecinin önemli bir paydaşdır ve onların görüşlerinin alındığı çalışmaların etkin uygulamalar ve planlamalara katkısı olacağı düşünülmektedir. Post pandemik süreçte yürütülen bu çalışmada, ailelerin pandemi koşulları nedeniyle yabancılar ile görüşmek istememesi ve yeteri kadar aileye ulaşamama endişesi ile ailelerle çalışılmaması çalışmanın bir sınırlılığıdır. Ayrıca bu çalışmada yalnızca pandemi sonrası eğitim süreci incelenmiştir. Pandemi öncesi, acil uzaktan eğitim süreci ve post pandemik sürecin birlikte ele alındığı çalışmaların farklı bir bakış açısı katabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma nitel bir çalışma olarak tasarlanmış ve sınırlı sayıda öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı, daha fazla katılımcı ile yürütülebilecek çalışmaların var olan durumu daha detaylı ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymak açısından faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgisi: Bu araştırma, Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 28/02/22 tarihli E-81614018-000-2200009517 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: Bu çalışmada çıkar çatışması yoktur ve herhangi bir kuruluştan finansman desteği alınmamıştır.

Yazar Katkısı: Yazarlar çalışmanın veri toplama, analiz ve yazım aşamalarına eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Kaynakça

- Akkabak Yıldız, T. (2018). *5-6 yaş grubu için geliştirilen aile katımlı farklılıklara saygı programının çocukların farklılıklara saygı düzeyine etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Akoğlu, G., & Karaaslan, B.T. (2020). Covid-19 ve izolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 99-103.
- Alan, Ü. (2021). Distance education during the covid-19 pandemic in turkey: identifying the needs of early childhood educators. *Early Childhood Education Journal*, 49, 987-994. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01197-y>
- Alon, T.M., Doepke, M., Olmstead-Rumsey, J., & Tertilt, M. (2020). This Time it's Different: The Role of Women's Employment in a Pandemic Recession. CEPR: Macroeconomics & Growth (Topic). <https://doi.org/10.3386/w27660>
- Aral, N., Aysu, B., & Kadan, G. (2020). COVID-19 sürecinde çocuklar: Gelişimsel ihtiyaçlar ve öneriler. *ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 360-379. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jiss/issue/57906/751754>
- Aral, N., & Kadan, G. (2021). Pandemi sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları problemlerin incelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2021, 1(2), 99-114. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1674207>
- Arı Arat, C., & Ogelman, H. G. (2021). Küçük çocukların COVID 19 sürecinde teknolojik araç kullanımının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 15-32. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.880109>
- Arslan, İ., & Karagül, S. (2020). Küresel bir tehdit (COVID-19 salgını) ve değişime yolculuk. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 1-36. <http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.6.10.67>
- Atakan, H. (2010). *Okulöncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

- Balcı, A., & Tezel Şahin, F. (2018). Öğretmen-Aile İletişiminde WhatsApp Uygulamasının Kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2),749-776. <https://doi.org/10.17152/gefad.395223>
- Bağçeli Kahraman, P. (2012). *Aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş okul öncesi eğitim programının 5-6 yaş çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi* [Yayınlanmamış Doktora tezi] Uludağ Üniversitesi.
- Bayburtlu, Y.S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44460>
- Bradbury- Jones, C., & Isham, L. (2020). The pandemic paradox: The consequences of covid-19 on domestic violence. *Journal of Clinical Nursing*, 29(13-14), 2047-2049. <https://doi.org/10.1111/jocn.15296>
- Bulotsky-Shearer, R. J., Bell, E. R., Romero, S. L., & Carter, T. M. (2012). Preschool interactive peer play mediates problem behavior and learning for low-income children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 33(1), 53-65. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2011.09.003>
- Catron, C., & Allen, J. (2003). Partnerships with parents. *Early Childhood Curriculum A Creative Play Model*. Merrill Prentice Hall Upper Saddle River.
- Carrión-Martínez, J. J., Pínel-Martínez, C., Pérez-Esteban, M. D., & Román-Sánchez, I. M. (2021). Family and school relationship during covid-19 pandemic: a systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 11710. <https://doi.org/10.3390/ijerph182111710>
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3. Baskı). Sage.
- Creswell, J. W. (2013). Steps in conducting a scholarly mixed methods study. DBER Speaker series. University of Nebraska Discipline-Based Education Research Group (Online).
- Çakın, M., & Külekçi Akyavuz, E., (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 723-737. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44140>
- Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (10), 1-17. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.256>
- Çaykuş, E. T., & Mutlu Çaykuş, T. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Çocukların Psikolojik Dayanıklılığını Güçlendirme Yolları: Ailelere, Öğretmenlere ve Ruh Sağlığı Uzmanlarına Öneriler, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 95-113. <https://dergipark.org.tr/en/pub/asead/issue/54658/738573>
- Drane, C., Vernon, L., & O'Shea, S. (2020). The impact of 'learning at home' on the educational outcomes of vulnerable children in Australia during the COVID-19 pandemic. Literature

Review prepared by the National Centre for Student Equity in Higher Education, Curtin University, Australia.

- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3 (3) , 399-431 .
- Ergüden, N., Doğan, A. & Hastaoğlu, Z. Ş. (2020). Aile katılımının okul öncesi dönem çocuklarının benlik saygısı ve sosyal duygusal uyumu üzerindeki etkileri, *Nesne*, 8(17), 297-309. <https://www.nesnedergisi.com/makale/pdf/1571076602.pdf>
- Erkan, S. (2010). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar. *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmaları*. Anı Yayıncılık.
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L., & Allen, S. T. (1993). Doing naturalistic inquiry: a guide to methods. Sage: Beverly Hills, CA.
- Foti, P. (2020). Research in distance learning in Greek kindergarten schools during the pandemic of covid-19: possibilities, dilemmas, limitations. *European Journal of Open Education and E-learning Studies*, 5(1), 19-40. <https://doi.org/10.5281/zenodo.383906>
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2003). Observation and interviewing. *How to design and evaluate research in education*, 5, 455-463, McGraw-Hill Companies, Inc.
- Ghosh, R., Dubey, M.J., Chatterjee, S. & Dubey, S. (2020). Impact of COVID-19 on children: Special focus on the psychosocial aspect, *Minerva Pediatr*, 72(3), 226-235. <https://doi.org/10.23736/s0026-4946.20.05887-9>
- Göker, M. E., & Turan, Ş. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde problemlili teknoloji kullanımı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 5, 108–114. <https://doi.org/10.35232/estudamhsd.767526>
- Göktürk, S., & Dinçkal, S. (2018). Effective parental involvement in education: experiences and perceptions of Turkish teachers from private schools. *Teachers and Teaching*, 24(2), 183-201. <https://doi.org/10.1080/13540602.2017.1388777>
- Göl Güven, M., Şeker, V., Erbil, F., Özgünlü, M., Alvan, G., & Uzunkök, B. (2020). Covid-19 pandemisinin aile yaşantısına yansımaları Rapor-2. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Görür, E. (2020). Okul öncesi dönemde uygulanan aile katılımı etkinlikleri hakkında öğretmen görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi.
- Günay Bilaloğlu, R., & Aktaş Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804-823. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2018043536>
- Gündoğdu, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35), 1-1. <https://doi.org/10.26466/opus.827530>
- Hornby, G. (2011). *Parental involvement in childhood education: Building effective school-family partnerships*. New York: Springer
- Hornby, G., & Blackwell, I. (2018). Barriers to parental involvement in education: An update. *Educational review*, 70(1), 109-119. <https://doi.org/10.1080/00131911.2018.1388612>

- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: an explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37-52. <https://doi.org/10.1080/00131911.2010.488049>
- Hughes, C. (2020). Some implications of COVID-19 or remote learning and the future of schooling current and critical issues in curriculum. *Learning and Assessment*, 36, 3-17. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373229>
- Ihmeideh, F., & Oliemat, E. (2015) The effectiveness of family involvement in early childhood programmes: perceptions of kindergarten principals and teachers, *Early Child Development and Care*, 185(2), 181-197. <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.915817>
- Kanak, M., Bilbay, A., & Atış-Akyol, N. (2021, 24-26 Kasım). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşlerinin incelenmesi [Sözlü bildiri]. 7. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi (IECEC-UOEK-2021), İzmir, Türkiye.
- Karataş, Z. (2020). COVID-19 Pandemisinin toplumsal etkileri, değişim ve güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-17.
- Kılıç, B. (2020). İzolasyon sürecinin çalışma ve iletişim biçimlerinde meydana getirdiği değişimin iletişim fakültelerinde çalışan araştırma görevlileri ekseninde incelenmesi. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E Dergisi*, 7, 87-106. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egemiadergisi/issue/57586/765252>
- Konca, A. S., & Çakır, T. (2021). Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim ile Okul Öncesi Eğitimden İlkokula Geçiş Hakkında Veli Görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 520-545. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352307>
- Köyceğiz, M., Ağaçdan, M., Akaydın, D., Yorgun, E. ve Tezel, Ş. F. (2016). Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programlarında aile katılım programlarının dünü ve bugünü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (45), 619-625.
- Lee, J. (2020). Mental health effects of school closures during COVID-19. *The Lancet Child & Adolescence Health*, 4(5), 397-404. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30109-7](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30109-7)
- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage
- McWayne, C., Hampton, V., Fantuzzo, J., Cohen, H. L., & Sekino, Y. (2004). A multivariate examination of parent involvement and the social and academic competencies of urban kindergarten children. *Psychology in the Schools*, 41(3), 363-377. <https://doi.org/10.1002/pits.10163>
- Merriam, S. B. (2018). Nitel Araştırma, Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber,(3. baskıdan çeviri), çev. ed. *Selahattin Turan*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Morrison, G.S. (2006). *Fundamentals of early childhood education*. Pearson, Merrill Prentice Hall
- Novianti, R., & Garzia, M. (2020). Parental engagement in children's online learning during covid-19 pandemic. *Journal Of Teaching and Learning in Elementary Education*, 3(2), 117-131. <http://dx.doi.org/10.33578/jtlee.v3i2.7845>

- OBADER (2013). Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları: Okulöncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınevi, İstanbul.
- Orçan Kaçan, M., Kimzan, İ., Güler Yıldız, T., & Çağdaş, A. (2019). Öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımını etkileyen etmenlere yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 370-381.
- Ömeroğlu, E., Can Yaşar, M. (2005), “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime
- Özer, M. (2020). Educational policy actions by the ministry of national education in the times of COVID-19. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1124-1129. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.722280>
- Öztürk, A. (2021). COVID-19 pandemi sürecinde bilişim teknolojileri bağımlılığı. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 195-219. <https://doi.org/10.31463/aicusbed.903612>
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.788118>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods* (3. baskı). Sage Publications.
- Pınar, M. A., ve Akgül, G. D. (2020). Covid-19 salgını sürecinde fen bilimleri dersinin uzaktan eğitim ile verilmesine yönelik öğrenci görüşleri. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10, 461-486. doi:10.26579/jocress.377
- Saldaña, J. (2009). *The coding manual for qualitative researchers*. Sage
- Szumski, G., & Karwowski, M. (2017). Parents' engagement in the education of lower secondary school students with and without special educational needs—Which strategies bring expected results? *Edukacja*, 2(141), 63–77. <https://doi.org/10.24131/3724.170204>
- TEDMEM. (2021). *Türkiye'nin telafi eğitimi yol haritası (TEDMEM Analiz Dizisi 9)*. Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Tezel Şahin, F., & Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17), 30-39.
- Tezel Şahin, F., Akıncı Coşgun, A., & Aydın Kılıç, Z. N. (2017). Babaların Çocuklarıyla Vakit Geçirme Durumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 37(1).
- Turner, K., Richards, M., & Sanders, R. (2007). Randomised clinical trial of a group parent education programme for australian indigenous. *Journal of Paediatrics and Child Health* 43, 429-437. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1754.2002.00077.x-i1>
- Tuzcuoğlu, N., Aydın, D., & Balaban, S. (2021). Pandemi döneminde okul öncesi dönem çocukları ve annelerinin psikososyal açıdan etkilenme durumunun anne görüşleri doğrultusunda

incelenmesi. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-13.
<https://doi.org/10.29228/mutead.1>

Tümkan, F., & Tümkan, Ş. (2020). Pandemi döneminde eğitime verilen zorunlu aranın ilkokullardaki eğitim açısından yarattığı değişimin etkilerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15 (4), 1163-1184. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44411>

Uçar, R. (2021). Koronavirüs (Covid19) salgınında okul yöneticileri ve öğretmenlerinin yaşam kalitelerine ilişkin görüşleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 463-486. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.797892>

Vural, D.E. (2012). Okul öncesi eğitimin ilköğretime etkisinin aile katılımı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi

Williams, T. T., & Sanchez, B. (2011). Identifying and decreasing barriers to parent involvement for inner-city parents. *Youth & Society*, 45(1), 54–74.
<https://doi.org/10.1177/0044118X11409066>

Yazıcı, T. (2015). Place of interpersonal communication in the instant messaging application: A study on college students relating to the WhatsApp applications. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1102-1119.

Extended Summary

Problem Statement

Due to the changes in the educational environment, the examination of family participation studies in the post-pandemic process can be crucial for the realization of family participation in an adequate and qualified manner. In this period, determining the needs of children, teachers, and parents is important in terms of creating a roadmap for family participation in similar epidemics or unexpected situations that may occur in the future. Barriers to family participation may reduce the effectiveness of family participation and make it a useless process (Ihmeideh & Oliemat, 2014). Thus, the examination of family involvement in the post-pandemic process, which is an unprecedented process in human life, is a subject worth investigating. The participation of families in the education of their children is seen as an important factor in the effectiveness and success of education in the preschool period (Hornby & Lafaele, 2011). It is very important to determine the family participation activities of preschool teachers, who are the implementers of this process and examine their opinions about it. According to Morrison (2006), family involvement has a very important effect on the success to be obtained from the preschool education program. The reduction or absence of family involvement activities may reduce the benefit that children, families, and teachers will derive from the educational process. In this way, it is thought that the social, sensory, and academic benefits that children, teachers, and families will gain from family participation will increase. Hornby and Lafaele (2011) mention that the participation of parents in the education process of their children is a critical factor for their children to receive effective and successful preschool education. Thus, it is important to reveal the practices of family participation in the process we are in and to produce solutions to the needs. This study aims to examine the views of preschool teachers on family participation studies that they apply in the post-pandemic education process.

Method

In this study, phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used (Merriam, 2018). The study group was 13 preschool teachers working in different provinces of Turkey. The data were obtained through an open-ended questionnaire consisting of 17 questions created by the researchers. Data were collected approximately two years after the onset of COVID-19. In this process, which we call the post-pandemic process, the gains in the fight against the epidemic have increased, and vaccine and treatment methods have started to be used. Ethical approval was obtained for this research before the present study and participation in this study was provided voluntarily. The data of this study were collected in the 2021-2022 academic year when education continues with precautions, and the cases of COVID-19 are continuing, albeit decreasing. The content analysis method was used in the data analysis. After the answers given by the teachers to the data collection tool were received, they were coded and analysed by the researchers. According to Saldana (2009), the coding process can be done in two stages. In the first stage, it is expected that the whole data are coded, and the basic codes are extracted, and in the second stage, categories and themes are created. In this study, the analysis process was carried out by choosing precoding as the first stage coding and focused coding as the second stage coding (Saldana, 2009). To ensure intercoder reliability, two researchers coded simultaneously. After the researchers' first round of coding, a comparison between the coders was made, an agreement was reached on the discrepancies that emerged, and the second coding round was completed.

Findings and Discussion

It was determined that the family participation studies conducted by preschool teachers in the post-pandemic period differ from the pre-pandemic period. These differences were “not doing family participation studies” and “giving extra-class activities and homework.” Giving homework and activities was seen as important in terms of contributing to families' knowledge of their children's work at school, their children's involvement in education life, and cooperation between school and family. These findings suggest that a crucial step has been taken in eliminating the concerns of many teachers and families about their children's inability to participate in school life or the decrease in their relationship with the teacher during COVID-19.

It was found that teachers communicate with families using WhatsApp, BIP, or messaging in the post-pandemic process. These communication channels can be preferred by teachers because they provide fast communication. Consistent results have been obtained in the literature (Aral & Kadan, 2021; Gündoğdu, 2021; Novianti & Garzia, 2020). Since the mentioned applications allow reaching too many people at the same time, creating groups (Yazıcı, 2015), communicating even over long distances (Kılıç, 2020), and sharing photos, videos, and audio recordings, teachers may prefer to use them. Although similar communication channels were used by pre-school teachers before COVID-19, the teachers stated that video chat, audio recording, photo and video sharing with WhatsApp or BIP increased in this process compared to previous periods. This may be due to the teachers' desire not to lose communication with the family using technological tools (Arı Arat & Ogelman, 2021; Göker & Turan, 2020; Konca & Çakır, 2021; Öztürk, 2021), which occupy more space in all areas of our lives with the arrival of the COVID-19. Some teachers stated that they resorted to chatting with families after school (Atakan, 2010), which was a frequently used way in the pre-pandemic period. This situation may be a sign that teachers gradually transit to the

pre-pandemic process since much time has passed since the beginning of the epidemic, and there are effective ways to combat the epidemic, such as vaccines.

It has been determined that teachers and parents have some expectations from each other in the post-pandemic process. While teachers expected families to pay more attention to hygiene and COVID-19 conditions, parents stated that they had expectations of ensuring hygienic conditions, not interrupting education, and being more aware of the activities held at school.